

22/43/09

Ulkoasiainministeriö
Oikeuspalvelu

26.1.2010

Ihmisoikeustuomioistuinin- ja sopimusasioiden yksikkö (OIK-40)
PL 411
00023 Valtioneuvosto

Viite: Ulkoasiainministeriön lausuntopyyntö 22.12.2009, HEL 7848-30

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunto Euroopan neuvoston luonnoksesta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja niiden vastaista toimintaa koskeväksi yleissopimukseksi

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kiittää ulkoasiainministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto tässä tärkeänä pitämässään asiassa. Sopimus täydentää Euroopan neuvoston ihmisoikeuksia turvaavien sopimusten sarjaa ja saattaa naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan nykyistä sitovamman kansainvälisoikeudellisen sääntelyn piiriin.

Suomi on jatkuvasti saanut CEDAW-komitealta huomautuksia riittämättömistä toimista naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi. On toivottavaa, että tämä sopimusluonnos johtaa sopimuksen syntymiseen ja Suomen liittymiseen näin syntyvään sopimukseen.

Lähtökohta ja määrittely (luku 1)

Naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeusloukkaus ja se ilmentää sekä ylläpitää epätasa-arvoa. Hallitusten on mm. rikosoikeudellisin keinoin pyrittävä vähentämään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa samalla kun on huolehdittava ilmiön piirissä työskentelevien ammattiryhmien kouluttamisesta ilmiön erilaisten muotojen havaitsemiseen ja uhrien tukemiseen. Tarjolla olevia tukipalveluita on suunnitelmallisesti kehitettävä.

Naisiin kohdistuva väkivalta on perusteltua määritellä laajasti kuten CEDAW-suosituksessa 19 ja EN:n suosituksessa 2002(5) on menetelty. Naisiin kohdistuvan väkivallan erilaisten ilmenemismuotojen tunnistamiseen ja uhrien tehokkaaseen auttamiseen sekä tukemiseen on tärkeää kiinnittää riittävästi huomiota. Luonnoksessa oleva linjaus tarpeellisten lainsäädännöllisten ja muiden toimien ulottamisesta sekä julkisen, että yksityisen alueelle, on tärkeää.

Politiikka-alueet (luku 2)

Sopimusluonnoksen uhrilähtöisyys on tärkeä lähtökohta, mutta siihen liittyvät toimenpiteet tulee konkretisoida riittävän pitkälle. Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen toiminta on Suomessa jäänyt liiaksi kolmannen sektorin vastuulle. Tällä alueella tulee tehdä laajapohjaista yhteistyötä ja toimijoiden taloudellisen resurssoinnin tulee olla ensisijassa valtion vastuulla.

Luonnoksessa esiin nostettu kansallinen väkivallan vastaisen työn koordinaatioyksikkö on välttämätön ja sen riittävää resurssointia tulee sopimuksessa korostaa. Ilman tällaista yksikköä väkivallan vastaisen työn tukeminen ja kehittäminen on aivan liian haasteellista.

Toimet naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi (luku 3)

On tärkeää korostaa, ettei väkivalta ole hyväksyttävissä myöskään stereotyyppisiin sukupuolirooleihin, tapoihin, uskontoon, perinteisiin taikka kunniaan liittyvillä syillä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pitää merkittävänä sopimusluonnoksen kirjausta sellaisten keinojen käyttöönottamisesta, joilla rohkaistaan miehiä ja poikia aktiivisesti ehkäisemään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

On keskeistä sisällyttää naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyä koskeva koulutuskokonaisuus ilmiön kanssa tekemisiin joutuville ammattiryhmille. Ilmiötä tulee myös yleisemmin käsitellä ihmisoikeus- ja tasa-arvokasvatuksessa yleisen tietoisuuden lisäämiseksi ja tämä ehkäisytyö tulee aloittaa jo varhaiskasvatuksessa. Kouluttamiseen tulee nimetä vastuulliset tahot. Media on saatava tiedostamaan sillä oleva keskeinen asema yleisten asenteiden muodostumisessa ja myös konkreettisesti väkivallan vastaisessa työssä.

Uhrien suojelu ja tukeminen (luku 4)

Uhrien tarvitsemat erityispalvelut on luonnoksessa määritelty suhteellisen konkreettisesti. Suojelun ja tukemisen resurssoinnin tulee olla yhteiskunnan vastuulla.

Lainsäädäntöä koskevat sopimuksen säännökset (luku 5)

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan mielestä on tärkeää antaa riittävän konkreettiset säännökset siitä, miten hallinnollisia määräyksiä tulee käyttää ja miten niiden tehokkuutta arvioidaan. Uhrille ja myös lapsille maksettavien korvausten konkretisoiminen siten, että julkinen valta panee toimeen järjestelyn, jolla korvauksia maksetaan, on tärkeä.

Sopimusluonnoksessa on määritelty henkinen ja fyysinen väkivalta. Raiskaussääntelyyn liitetty suostumuksen puute noudattaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjauksia. Karkeimmat sukupuolisen häirinnän muodot on saatettava rikoksina rangaistaviksi. Luonnoksessa käsitellään myös pakkoavioliittoja ja naisten sukuelinten silpomista. On syytä saada näistä asioista kansainvälisesti sitovaa sääntelyä, joka koskee myös muussa maassa tapahtuneita tekoja.

On merkille pantavaa, että luonnoksessa pidetään raskauttavana mm. väkivallan kohdistumista henkilöön, johon tekijällä on läheinen suhde. Se luokittelee sellaiseksi myös väkivallan jatkuvuuden ja pitkäkestoisuuden sekä erityisen haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön kohdistuvan väkivallan samoin kuin ns. perheen kunniaksi tehtävän väkivallan. Neuvottelukunta pitää näitä raskauttamisperusteita tärkeinä.

Tutkinta, syyttäminen ja rangaistukset (luku 6)

Lähisuhdeväkivaltaan liittyvä riskianalyysi ja pikainen turvatointen tarvearvio ovat hyvin tarpeellisia asioita. Luonnoksessa esiin nostettu lähestymiskielto ja akuutissa tilanteessa mahdollisuus poistaa väkivallantekijä asunnosta ovat merkittäviä seikkoja. Uhrin suojaaminen myös todistelun turvaamiseksi on keskeistä ja siinä on oltava myös ammattitaitoiset tulkit käytettävissä. Uhrin on saatava maksutonta oikeusapua ja neuvontaa.

Maahanmuutto (luku 7)

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pitää tärkeänä sopimusluonnoksen kirjausta, jonka mukaan väkivallan uhrilla tulee olla itsenäinen oikeus oleskelulupaan hänen avioliittonsa purkautuessa väkivallan johdosta.

Tiedon keruu (luku 9)

Väkivallan yleisyyttä selvittävien kyselytutkimusten (uhritutkimukset) tekeminen, kansallisten tilastokeskusten naisiin kohdistuvasta ja perheväkivallasta keräämän tilastotiedon kehittäminen, viranomaisjärjestelmien kehittäminen ja laadullisen tutkimuksen tekeminen tulee sopimuksessa nostaa esiin.

Seuranta (luku 10)

Hyvin järjestetyn seurannan merkitys sopimuksen täytäntöönpanossa tulee olemaan huomattava ja neuvottelukunta haluaa korostaa sen merkitystä.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta toteaa, että EU:ssa tullaan kevään 2010 aikana käsittelemään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koska aihe on Espanjan puheenjohtajuuskauden painopisteitä. Onkin tärkeää sovittaa yhteen tämä Euroopan neuvoston hanke uusien EU-toimien kanssa.

Heidi Hautala
puheenjohtaja

Hannele Varsa
pääsihteeri